

496

SETEMBRE
2017

MERKEL I QUI MÉS?

Eckart Woertz, Investigador sènior i coordinador de recerca, CIDOB

Angela Merkel serà la pròxima cancellera d'Alemanya. La qüestió és no-més: amb l'ajuda de qui? I com afectarà això la política nacional i estrangera d'Alemanya? Martin Schulz, el candidat dels socialdemòcrates (SPD), va pujar de cop en les enquestes, després que el passat mes de gener el seu partit el nomenés candidat; però aquesta «injecció d'energia» va durar poc. El seu missatge vague i només lleugerament d'esquerres sobre més justícia social va quedar curt per atraure de manera sostinguda l'interès dels votants. A més, igual que Merkel, Schulz transmet un aire d'empleat d'oficina. Tot plegat, insuficient per inspirar les ganes de canvi d'un electorat lènguid i mentalment conservador. A Alemanya, més que votar a favor d'un canceller, es vota «per fer fora a»; i sembla que la gent encara no en té prou de Merkel. La gent està disposada a concedir-li un quart mandat i veu en ella una mà ferma en temps incerts.

La situació és la mateixa ara que fa un any: la CDU de Merkel té un avantatge còmode sobre l'SPD a les enquestes. El partit de Schulz només aglutina el 24% de l'electorat i queda molt per darrere de la CDU de Merkel, que ha pujat fins al 38%. De fet, una coalició de centreesquerra entre l'SPD, Els Verds i el partit d'esquerres Die Linke –que semblava una possibilitat clara a principis de la primavera– sembla ara gairebé impossible. D'altra banda, la CDU podria formar una majoria absoluta d'escons amb alguna de les tres combinacions següents: a) una coalició amb els liberals (FDP), als quals les enquestes donen el 8% dels vots; b) si això no fos suficient, una coalició amb els liberals i Els Verds, a qui les enquestes també donen el 8%; o c) una reedició de la gran coalició actual amb l'SPD. La cooperació amb Die Linke (9%) és impensable per raons programàtiques; i, com tots els altres partits, la CDU ha decidit evitar el partit emergent d'extrema dreta, Alternativa per a Alemanya (AfD, 8%), perquè en rebutja el seu missatge xenòfob.

Una coalició amb l'FDP seria el ressorgiment d'aquella coalició que va governar durant l'era Kohl i en el segon mandat de Merkel. Conegut com un partit lobby dels advocats i propietaris de les petites i mitjanes empreses, l'FDP ha volgut realçar el seu atractiu afinant el seu perfil en qüestions com les llibertats civils, els drets de la comunitat homosexual i l'economia digital. Tot i que no va superar el llistó del 5% en les últimes eleccions, s'espera que aquesta vegada entri de nou al

Parlament amb seguretat. Durant el seu temps a l'exili, els liberals han resistit a la temptació d'embarcar-se en un rumb euroescèptic, tot i que desconfien fermament de les mesures més ambicioses d'integració europea que ha suggerit recentment el president francès Emmanuel Macron, com ara els eurobons o la hisenda comuna a la zona euro. Així, una coalició amb els liberals, complicaria el fet que Merkel es trobés amb el mig camí francès. Per la seva banda, Els Verds probablement qüestionarien les retallades d'impostos que hi ha a la llista de desitjos de l'FDP i la seva clientela relativament adinerada, i també s'oposarien a les polítiques industrials més tradicionals, com ara el suport a l'escàndol del gasoil que va colpejar la indústria automobilística alemanya. A més, els condicionaria a transicions de més abast en el sistema de transport: cap al cotxe elèctric, el transport públic i les energies renovables. També desafiarien la postura conservadora del partit germà de Merkel, la CSU bavaresa, en qüestions de migració.

Una gran coalició renovada amb l'SPD comportaria més del mateix. Podria apel·lar als instints conservadors de Merkel, però posaria als socialdemòcrates en un compromís continu. Obligats a aprovar les promeses de la coalició com un soci menor, no serien capaços de definir el seu perfil amb més precisió i treballar per a coalicions alternatives que algun dia els poguessin impulsar novament a la Cancelleria.

En tot cas, la formació d'una coalició probablement no serà massa difícil per a Merkel. Les diferències polítiques d'un costat a l'altre de l'espectre polític són més petites del que solien ser abans. Hi ha hagut una «socialdemocratització» de la CDU en qüestions conservadores i culturals, i una «liberalització» dels socialdemòcrates en assumptes econòmics. Al cap i a la fi, va ser el canceller de l'SPD, Gerhard Schröder, qui va impulsar la reforma neoliberal de la legislació laboral a principis dels anys 2000. Per la seva part, els liberals han obert la seva agenda fins fa poc exclusivament econòmica i Els Verds són molt més pragmàtics avui que durant les dècades vertiginoses dels vuitanta i els noranta, quan tenien una esquerra més forta. A Alemanya també existeixen les falles socioeconòmiques que han propiciat el populisme d'extrema dreta d'altres llocs, però són menys pronunciades i emocionalitzades.

Aquest còmode consensualisme ha donat lloc a una campanya electoral alemanya força apagada i que ha despertat poca passió. Merkel només va acceptar un duel televisiu curosament circumscribit amb Schulz, el qual fou com observar com s'asseca la pintura. A més a més de paraules amables i elucubracions sobre procediments judicials i peatges planificats, la immigració va acaparar la major part del temps. Aquest tema fou tractat amb cert rigor, de forma no populista, probablement perquè ha caigut en la llista de prioritats de l'electorat alemany després que el nombre de refugiats hagi disminuït el 2016 i el 2017. Schulz va dir que anul·laria les negociacions d'adhesió de Turquia a la Unió Europea –una postura que ha estat defensada durant molt de temps per l'ala dreta de la CDU–, fet però que no va sorprendre massa després dels atacs corrosius d'Erdogan als polítics alemanys i l'arrest de periodistes alemanys a Turquia. Tanmateix, qüestions estratègiques de més abast, com ara la postura envers Rússia, les negociacions del Brèxit i el futur de la UE van brillar notablement per la seva absència. La reforma educativa i la digitalització de l'economia tampoc van aparèixer.

En l'era Trump, tant l'avorriment divagant de la campanya electoral alemanya com el comportament cívic dels candidats han estat acollits per alguns com un benvingut contrast. No obstant això, el provincianisme del fet de «mirar-se el melic» d'un país que és el principal exportador net del món i el suposat partidari incondicional de l'ordre liberal mundial, en certa mesura, també és quelcom irritant.